Аб’ектыў

кастрычнік 2007, №2

Беларускія незалежныя медыі ў пошуках сябе

старонка 14

За мужнасьць і прафэсіяналізм

старонка 1

Алесь Асіпцоў : “У нашай краіне небясьпечна быць проста чалавекам”

старонка 6

Неўпрыгожаная праўда

старонка 19

По данным Всемирной газетной ассоциации в 2007 году в мире погибло 106 сотрудников медиа. Цифра погибших журналистов в Ираке просто шокирует, там лишились своей жизни 45 журналистов различных информационных агентств. Ниже приводится список стран и имена журналистов, которые в этом году пополнили скорбный список погибших.

Афганистан (3)
Закия Заки (Zakia Zaki),
журналист, Sada-e-Sulh (Радио мира)
Ажмал Насхабанди (Ajmal Nasqhbandi),
журналист и переводчик, La Repubblica
Рахман Кул (Rahman Qul), редактор, Andkhoy

Бангладеш (1)
Джамал Уддиг (Jamal Uddin),
журналист, Dainik Giri Darpan

Бразилия (2)
Луис Карлос Барбон Фильо (Luiz Carlos Barbon Filho), журналист, Jornal do Porto, JC Regional и Radio Porto FM
Робсон Барбоса Безерра (Robson Barbosa Bezerra), независимый фотокорреспондент

Бирма (1)
Кенжи Нагай (Kenji Nagai),
фотокорреспондент, AFP

Гаити (3)
Франсуа Латур (Francois Latour),
журналист, Caraibes FM
Аликс Джозеф (Alix Joseph), журналист и директор, Radio Provincial
Жан-Реми Бадио (Jean-Remy Badio),
независимый фотокорреспондент

Гана (1)
Сэмьюэл Энин (Samuel Enin), редактор новостей, радиостанция Ash FM

Гватемала (2)
Хорхе Алехандро Кастаньеда Мартинез (Jorge Alejandro Castaneda Martinez),
фотокорреспондент, Nuestro Diario, Siglo Veintiuno
Марио Роландо Лопез Санчез (Mario Rolando Lopez Sanchez), радио-продюсер, Radio Sonora

Гондурас (1)
Карлос Сальгадо (Carlos Salgado),
журналист, Radio Cadena Voces (RCV)

Зимбабве (1)
Эдвард Чикомбо (Edward Chikombo),
независимый оператор

Ирак (45)
Шехаб Мохаммед ал-Хити (Shehab Mohammad al-Hiti), редактор, Baghdad al-Youm
Дхи Абдул-Разак аль-Дибо (Dhi Abdul-Razak al-Dibo), независимый журналист
Салих Саиф Алдин (Salih Saif Aldin),
иракский корреспондент, The Washington Post
Жавад аль-Даами (Jawad al-Daami),
продюсер, Al-Baghdadia
Муханнад Гханем Ахмед (Muhannad Ghanem Ahmed), журналист, радиостанция Dar Al Salam
Халид В. Хасан (Khalid W. Hassan),
журналист, The New York Times
Намир Нур-Элдин (Namir Noor-Eldeen),
фотокорреспондент, Reuter
Луэй Сулейман (Luay Suleiman),
журналист, Nineveh
Сармад Хамди аль-Хассани (Sarmad Hamdi Al-Hassani), журналист, Baghdad TV
Хамид Абд Сархан (Hamid Abd Sarhane),
журналист, Irakioun
Рахим ал-Малики (Rahim Al-Maliki),
журналист, Al-Iraqiya
Зена Махмуд (Zena Mahmoud),
журналист, Alhaqiqa
Филайх Вудэй Мижтхаб (Filaih Wuday Mijthab),
редактор, Al-Sabah
Ареф Али Филайх (Aref Ali Filaih),
корреспондент, Aswat al-Iraq
Мохаммед Хайлал Каржи (Mohammed Hilal Karji), корреспондент, Baghdad TV
Сахар Ал-Хайдари (Sahar Al-Haidari),
журналист, информационные агентства Iraq Voices, Nina и Institute for War and Peace
Саиф Фахры (Saif Fakhry),
оператор, Associated Press Television News
Назар Абдулвахид аль-Радхи (Nazar Abdulwahid al-Radhi), журналист информационного агентства Aswat al-Iraq и Radio Free Iraq
Махмуд Хассиб аль-Кассаб (Mahmoud Hassib al-Qassab), главный редактор
еженедельника Al-Hawadith
Абдул Рахман аль-Иссави (Abdul Rahman al-Issawi), журналист онлайнового агентства National Iraqi News Ageney
Аль Халил (Ali Khalil), журналист Al-Zaman
Алаа Улдин Азиз (Alaa Uldeen Aziz), оператор, и
Саиф Лаит Юсуф (Saif Laith Yousuf),
звукооператор, ABC News
Раад Муташар (Raad Mutashar), Имад Абдул-Раззак аль Обейди (Imad Abdul - Razzaq al - Obeidi) и *Акил Абдул-Кадер (Aqeel Abdul - Qader)*, жуналисты, al - Raad
Дмитрий Чеботаев (Dmitry Chebotayev),
независимый фотокорреспондент,
Русский Newsweek
Иман Юссеф Абдалла (Iman Yussef Abdallah),
журналист, радиостанция The sound of Mossul
Хусейн Низаер (Husain Nizaer),
журналист-стажер, Baghdad TV
Таер Ахмад Жабер (Thaer Ahmad Jaber),
заместитель директора, Baghdad TV
Хамаил Мосин (Khamaail Mohsin),
журналист, Radio Free
Отман аль-Машхадан (Othman al-Mashhadan),
репортер, Al Watan
Хамаил Халаф (Khamail Khalaf),
репортер, Radio Free
Хамид аль-Дулейми (Hamid al - Duleimi),
продюсер, телеканал Al - Nahrain
Хусейн аль Джабури (Hussein al Jaburi),
главный редактор, ежедневная газета Al-Safir
Юссеф Сабри (Youssef Sabri),
журналист, Biladi TV
Мохан Хусейн аль-Дхахир (Mohan Hussein al-Dhahir), управляющий редактор ежедневной газеты Al-Mashreq
Джамал аль-Зубайди (Jamal al-Zubaidi),
экономический редактор, ежедневные газеты As-Saffir и Al-Dustour

"За мужнасьць і прафэсіяналізм"

Шостая цырэмонія ўручэньня прэміі імя Зьмітра Завадзкага

Ульяна Міровіч

10 верасьня ў Менску прайшла ўрачыстая цырымонія ўручэньня прэміі імя Зьмітра Завадзкага "За мужнасьць і прафэсіяналізм". У гэтым годзе прэмію атрымалі тры беларускія незалежныя журналісты: Генадзь Барбарыч (газэта "Белорусы и рынок"), Анатоль Гатоўчыц (БелаПАН, "Народная воля", Гомель) і Натальля Макушына (радыёжурналіст, Гародня).

Фота Фундацыі імя Зьм. Завадзкага

Прэмія была запачаткаваная як узнагарода журналістам за прафэсійную мужнасьць у змаганьні за свабоду слова. Заснаваная праз год пасьля зьнікненьня апэратара Грамадзкага Расейскага Тэлебачаньня Зьмітра Завадзкага, прэмія сталася падтрымкай беларускім незалежным журналістам. За прамінулы час ёй былі ўганараваныя 23 беларускія журналісты, апэратары ды незалежныя выданьні. У 2006 годзе Фундацыяй Зьмітра Завадзкага было распачатае грашовае ўзнагароджаньне лаўрэатам прэміі.

Штораз на цырымоніі ўручэньня прысутнічаюць незалежныя беларускія журналісты, прадстаўнікі замежных мэдыяў, беларуская інтэлігенцыя. Гэта людзі, якім не абыякавая праўда пра лёс загадкава зьніклага апэратара Зьмітра Завадзкага. Падчас цырымоніі ўручэньня Прэміі з праграмнай прамовай выступіў кіраўнік Аддзела Спэцпраектаў Першага каналу (Расея) журналіст Павал Шарамет. Сярод усяго ім было сказанае й наступнае:

"Мы памятаем Зьмітра ня як загінулага ці заўчасна зыйшоўшага ад нас чалавека. Пакуль невядомы ягоны лёс, ня знойдзенае ягонае цела ды не пакараныя злачынцы, мы лічым, што ён сярод нас і што ён да гэтага часу апэратар і супрацоўнік Першага канала. Пакуль у гэтай справе кропка не пастаўлена. Прэмія Зьмітра Завадзкага набліжае нас да таго, што здарылася ды нагадвае пра неабходнасьць давесьці гэтую справу да канца".

Фота Фундацыі імя Зьм. Завадзкага

Чалавек неабазнаны мажа зьдзівіцца: якая такая асаблівая мужнасьць патрэбная журналісту ў краіне цэнтральнай Эўропы, дзе не вядуцца ваенныя дзеяньні, а Нацыянальнае Тэлебачаньне й іншыя дзяржаўныя СМІ ўпэўнена канстатуюць стабільнасьць ды сацыяльную забясьпечанасьць грамадства. Але... У сваёй прамове Павал Шарамет адказаў на гэткае пытаньне, акрэсьліваючы сьпецыфічныя рысы працы незалежнага журналіста ў беларускіх умовах:

"Незалежныя журналісты ў Беларусі – гэта людзі, якія сумленна, сьмела, прафэсыйна выконваюць свой абавязак, нягледзячы на ўціск уладаў. Кожны дзень беларускім журналістам даводзіцца пераадольваць перашкоды: іх зьбіваюць, кідаюць у пастарункі, іх нават забіваюць. Некалькі такіх гісторыяў адбылося, пра гэта ведае сьвет. Таму менавіта мужнасьць патрэбна сёньня журналістам, якія прагнуць захаваць сябе ў прафэсіі, папросту не здрадзіць свайму чалавечаму абліччу. Слова "мужнасьць вынесенае ў назоў гэтай прэміі. Мужнасьць – і прафэсіяналізм. Апошняе нагадвае журналістам пра тое, што яны не павінны ператтварыцца ў прапагандыстаў".

Цэнтральнае месца ў прафэсіі

Павал Шарамет адводзіць праўдзе:

"Мы павінны казаць праўду. Праўду пра Лукашэнку, праўду пра апазыцыю, пра тое, што здараецца навокал. У імя гэтага нам, журналістам, патрэбна гартаваць у сабе сумленнасьць, мужнасьць і прафэсіяналізм".

Разам са Зьмітром Завадзкім, былым асабістым апэратарам беларускага прэзідэнта, Павал Шарамет вясной 1997 году быў арыштаваны – за рэпартаж аб празрыстасьці беларуска-літоўскай мяжы – ды ўмоўна асуджаны на паўтары гады пазбаўленьня волі. Да траўня 2000 году журналісты разам працавалі ў Чачэніі, дзе здымалі для ГРТ фільм "Чачэнскі дзёньнік". 7 ліпеня 2000 года Зьміцер Завадзкі загадкава зьнік.

Сьвятлана Завадзкая падчас цырымоніі падзякавала ўсім незалежным журналістам за іх мужную працу й адзначыла:

"Сёньня сапраўды незалежнаму беларускаму журналісту неабходна мець мужнасьць і вытрымку, таму што надрукаваны, нават і ў інтэрнэце, артыкул можа абыйсьціся ў два гады турэмнага зьняволеньня, а прысутнасьць журналіста на прэзэнтацыі кнігі можа стацца "парушэньнем закону". Я ўдзячная Вам за тое, што Вы, знаходзячыся ў такіх цяжкіх умовах, застаецеся ў сваёй прафэсіі і дапамагаеце людзям у Беларусі давядвацца праўду".

Якая ж гэтая праўда? Кажа маці Зьмітра Завадзкага Вольга Рыгораўна:

"Зачыняюцца незалежныя сродкі масавай інфармацыі, электронныя СМІ пад жорсткім кантролем, і ёсьць яшчэ шмат рэчаў, каторыя вымушаюць людзей працаваць у атмасферы, калі трэба праяўляць мужнасьць, вытрымку, бескампраміснасьць ды цярпеньне".

Свабода слова, да якой імкнуцца незалежныя журналісты, – ня нешта трансцэндэнтальнае, гэта фактычная з'ява беларускай рэчаіснасьці, якой надаюць вялікую ўвагу ў цывілізаваных краінах. Пра тое, чым павінна быць сабой журналістыка, гаворыць Стэфан Эрыксан, прадстаўнік дыпляматычнай місіі Каралеўства Швэцыі ў Рэспубліцы Беларусь:

"Журналісты ў любым грамадзтве павінны адыгрываць сваю ролю, быць, як кажуць, чацьвёртай уладай. Яны павінны кантраляваць тое, што адбываецца ў грамадзтве, ў тым ліку й уладу. У Эўропе ўлада разумее, што гэта добра, – калі ёсьць незалежная журналістыка".

Спадар Эрыксан ужо трэці раз прысутнічае на ўручэньні прэміі імя Зьміцера Завадзкага. Ён зазначае:

"Прафэсіяналізм патрэбны ў любых умовах. І мужнасьць патрэбная паўсюль, але ў беларускіх умовах яна проста неабходная. Напрыклад, журналіст Зьміцер Завадзкі паплаціўся ўласным жыцьцём за сваю працу".

Першы сакратар амбасады Нямеччыны ў Рэспубліцы Беларусь Маттіас Бірман пажадаў усім, хто атрымаў узнагароду, мужнасьці й сілы, каб пісаць праўду:

"Наяўнасьць такой узнагароды для журналістаў вельмі пазытыўны момант, таму што сярод гэтых журналістаў – сьмелыя людзі, якія пішуць праўду".

У шмат якіх людзей, што стаміліся ад штодзённых папрокаў кіраўніцтва, што жывуць у страху страціць працу, у напружаным пошуку дадатковага заробку на хлеб для сям'і, часам ужо не стае сілаў крытычна ставіцца да плыняў інфармацыі. Яны з палёгкай занураюцца ў сьвет мэдыйнай рэчаіснасьці. Але тым, хто прагне крытычных развагаў, альтэрнатыўная інфармацыя замяняе паветра, якому, аднак, можна наўмысна перакрыць доступ ці дазаваць сыстэматызавана. Тады думка не задыхаецца, – але й не жыве. Урэшце, грамадзтву, пазбаўленаму тла для мысьленьня, робіцца ўяўна лягчэй. Асабліва лягчэй робіцца кіраваць такім грамадзтвам.

На адным са шматлікіх судоў над моладзевымі актывістамі, што адбываліся ўвосень напярэдадні Эўрапейскага Маршу Аляксандар Мілінкевіч сказаў: *"Калі мяне запытваюцца, што найперш трэба сёньня рабіць, я адказваю так: самае галоўнае – даваць людзям свабодную інфармацыю ды дэманстраваць салідарнасьць".* Цырэмонія ўручэньня прэміі імя Зьмітра Завадзкага зьбірае мужных й прафэсыйных журналістаў – людзей, неабыякавых да праўды. Узнагарода стаецца знакам пашаны да прафэсыйнай мужнасьці журналістаў.

Фота Фундацыі імя Зьм. Завадзкага